

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík: 19.3 2020
Tilvísun: 202003-0003

Efni: um tímabundnar greiðslur vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að sýna merki þess að vera sýktir. 667 mál.

Alþýðusamband Íslands er sammála meginefni frumvarpsins sem unnið var í samræmi við þríhliða yfirlýsingu Alþýðusambands Íslands, Samtaka atvinnulífsins og ríkisstjórnarinnar frá 5.3 2020 um nauðsyn þess að hægja á útbreiðslu COVID-19.

Eftir að vinna hófst við gerð frumvarpsins var sett á tímabundið samkomubann. Af þeim ástæðum hefur orðið alvarleg röskun á skólastarfi þannig að nemendum er gert að sækja ekki skóla tiltekna daga eða tilteknar stundir dagsins. Af þeim ástæðum geta margir foreldrar ekki sótt vinnu þar sem þeir geta ekki komið við gæslu barna sinna. Jafnframt hafa heilbrigðisyfirvöld hvatt til þess að samgangur barna og eldri kynslóða, afa og ömmu, verði takmörkuð til verndar þeim síðarnefndu. Samkomubann yfirvalda getur þannig haft sömu beinu áhrifin á launafólk eins og sóttkví þess sjálfs. Af þessum ástæðum gerði ASÍ, að höfðu samráði við SA, tillögur um að frumvarpinu yrði breytt til þess að ná utan um þennan hóp launafólks.

Brýna nauðsyn ber til þess að frumvarpinu verði breytt á þann veg sem lagt hefur verið til og allt gert til þess að grípa þann hóp launafólks sem er að missa talsverðan hluta tekna sinna þar sem það getur ekki efnt ráðningarsamning sinn að fullu. Engin úrræði eru fyrir þennan hóp félagsmanna í kjarasamningum sem allir miða við að börn þurfi að vera alvarlega veik til þess að greiðsluréttur stofnist vegna fjarvista foreldra úr vinnu.

Hópurinn sem í hlut á er að nokkru leyti í störfum hjá stofnunum ríkis og sveitarfélaga og sjálfseignarstofnunum á velferðarsviði. Það eru að jafnaði lágláunastörf þegar kemur að félagsmönnum aðildarfélaga ASÍ. Þessar stofnanir munu ekki uppfylla skilyrði til þess að beita væntanlegum úrræðum sem byggjast munu á skertu starfshlutfalli sem er úrræði sem er sniðið að þörfum fyrirtækja á almennum vinnumarkaði sem draga þurfa úr starfsemi. Hinar opinveru stofnanir þurfa að halda uppi óbreyttri og jafnvel aukinni þjónustu.

Heilbrigðisyfirvöld leggja einnig mikla áherslu á að smit nái ekki til viðkvæmra hópa. Sá hópur sætir ekki sóttkví skv. fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda en ASÍ telur brýnt að haga málum þannig að úrræði frumvarpsins nái einnig til þeirra enda fari það í sóttkví að læknisráði. Breytingar hafa verið lagðar til í þessu efni á 5.gr. frumvarpsins.

Til frekari glöggvunar fylgir umsögn þessari frumvarp ráðherra með innfeldum þeim breytingum sem varða efni þessarar umsagnar. Það er gert í stað þess að tilgreina þær í löngu máli í umsögn þessari.

Virðingarfyllst,

Drífa Snædal, forseti ASÍ.

Alþýðusamband Íslands

Sættou 1 • Reykjavík
Sími 535 9600 • Fax 535 9601
asi@asi.is • www.asi.is

Frumvarp til laga

um tímabundnar greiðslur vegna launa einstaklinga sem sæta sóttkví samkvæmt
fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda án þess að sýna merki þess að vera sýktir o.fl.

Frá félags- og barnamálaráðherra.

1. gr.

Gildissvið.

Lögin taka til greiðslna til atvinnurekenda sem greitt hafa launamönnum sem sæta sóttkví eða sem hafa ekki getað sótt vinnu vegna takmarkana á skólagöngu barna, 13 og yngri, sem þeir fara með foræði vfir. laun á tímabilinu frá 1. febrúar 2020 til og með 30. apríl 2020. Enn fremur gilda lögin um greiðslur til launamanna ~~sem sæta sóttkví á sama tímabili en fá ekki greidd laun frá atvinnurekanda~~ við þær aðstæður sem greinir í l.mls.; Þá gilda lögin um greiðslur til sjálfstætt starfandi einstaklinga sem sæta sóttkví á sama tímabili.

2. gr.

Markmið.

Markmið laga þessara er að styðja atvinnurekendur sem greiða launamönnum sem sæta sóttkví laun þegar önnur réttindi, svo sem veikindaréttur samkvæmt kjarasamningum, eiga ekki við og tryggja jafnframt. ~~Með því er stefnt að því~~ að einstaklingar geti fylgt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda ~~um að sæta~~ sóttkví og samkomubann án þess að hafa áhyggjur af afkomu sinni.

3. gr.

Orðskýringar.

Í lögum þessum er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

1. *Launamaður:* Einstaklingur sem starfar fyrir og á ábyrgð atvinnurekanda gegn endurgjaldi.
2. *Sjálfstætt starfandi einstaklingur:* Hver sá sem starfar við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi í því umfangi að honum sjálfum er gert að standa mánaðarlega eða með öðrum reglulegum hætti skil á staðgreiðslu af reiknuðu endurgjaldi og tryggingagjaldi vegna starfs síns samkvæmt reglum ríkisskattstjóra um reiknað endurgjald.
3. *Sóttkví:* Þegar einstaklingi er gert að einangra sig eins og kostur er, einkum í heimahúsi, samkvæmt beinum fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda þegar hann hefur mögulega smitast af sjúkdómi en sýnir ekki merki þess að vera sýktur.
- 3.4. *Takmarkanir á skólagöngu:* Skert skólastarf vegna fyrirmæla heilbrigðisyfirvalda um samkomubann eða lokun stofnunar og/eða fyrirmæli um sóttkví nemanda.

4. gr.

Yfirstjórn og framkvæmd.

Ráðherra fer með yfirstjórn samkvæmt lögum þessum. Vinnumálastofnun annast framkvæmd laganna.

5. gr.

Skilyrði fyrir greiðslum vegna launamanna.

Heimilt er að greiða atvinnurekanda launakostnað, eftir því sem nánar er mælt fyrir um í lögum þessum, hafi hann greitt launamanni ~~sem sætir sóttkví~~ laun skv. 1.gr. Skilyrði fyrir greiðslum eru að:

- launamaður hafi sætt sóttkví eða barn á forræði hans, 13 ára eða yngra sætt takmörkunum á skólagöngu;
- launamaður hafi ekki getað sinnt vinnu að öllu leyti eða að hluta þaðan sem hann sætti sóttkví eða gat ekki sótt vinnu,
- önnur atvik hafi ekki staðið í vegi fyrir því að launamaður hafi getað mætt til vinnu á vinnustað, og
- atvinnurekandi hafi sannanlega greitt launamanni laun á meðan á forföllum stóð hann sætti sóttkví.

Heimilt er að greiða launamanni launatap hafi hann ekki fengið greidd laun, svo sem vegna rekstrarörðugleika eða tekjufalls atvinnurekanda, á þeim tíma er skilyrði a.liðar 1.mgr. eiga við launamaðurinn sætti sóttkví enda séu skilyrði ba-c-liðar 1. mgr. uppfyllt. Vinnumálastofnun er heimilt að óska eftir staðfestingu frá atvinnurekanda um að laun hafi ekki verið greidd fyrir það tímabil sem launamaður/launamaður -var fjarverandi vegna þeirra ástæðna sem í a. lið 1.mgr. greinir sætti sóttkví sem og eftir upplýsingum um ástæður þess að laun hafi ekki verið greidd.

Heimilt er þrátt fyrir ákvæði a. liðar 1.mgr., að greiða launamanni laun sem að lækni ráði vegna alvarlegs undirliggjandi sjúkdóms fer í sóttkví, með sömu skilyrðum og greinir í 2. mgr. enda leggi hann fram gilt vottorð læknis þar um.

6. gr.

Fjárhæð greiðslna vegna launamanna.

Greiðsla til atvinnurekanda skal taka mið af heildarlaunum launamanns í þeim almanaks mánuði eða almanaxsmánuðum sem hann var í sóttkví eða forfallaður vegna skertrar skólagöngu barns. Til launa teljast hvers konar laun og aðrar þóknanir samkvæmt lögum um tryggingagjald þann mánuð sem launamaður ~~mi~~ var ~~gert að sæta sóttkví~~ fjarverandi. Til að finna út fjárhæð greiðslna fyrir hvern dag skal miða við 30 daga í mánuði.

Þegar launamaður sækir um greiðslu á grundvelli 2. mgr. 5. gr. skal greiðsla taka mið af heildarlaunum hans fyrir undanfarandi almanaxsmánuð áður en honum var gert að sæta sóttkví eða hann forfallaðist vegna skertrar skólagöngu barns. Heildargreiðslur til launamanns geta þó aldrei verið hærrí en sem nemur mismun heildarlauna þann mánuð sem honum var gert að sæta sóttkví eða hann forfallaður vegna skertrar skólagöngu barns og heildarlauna undanfarandi mánaðar. Vinnumálastofnun ráðstafar 4% af greiðslunni til lífeyrissjóðs launamanns. Jafnframt greiðir Vinnumálastofnun 11,5% móttframlag.

Þegar atvinnuleysisbætur hafa verið greiddar samhliða minnkuðu starfshlutfalli skal þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr. miða við heildarlaun þann síðasta almanaxsmánuð sem hann fékk laun í áður en starfshlutfall var minnkað.

Þrátt fyrir ákvæði 1. og 2. mgr. geta greiðslur aldrei verið hærrí en 633.000 kr. fyrir launamann miðað við heilan almanaksmánuð. Hámarkgreiðslur fyrir hvern dag sem launamaður sætir sóttkví nema því 21.100 kr.

7. gr.

Skilyrði fyrir greiðslum til sjálfstætt starfandi einstaklinga.

Heimilt er að greiða sjálfstætt starfandi einstaklingi launatap, eftir því sem nánar er mælt fyrir um í lögum þessum, hafi hann orðið að leggja niður störf á meðan hann sætir sóttkví. Skilyrði fyrir greiðslum eru að:

- a. sjálfstætt starfandi einstaklingur hafi sætt sóttkví,
- b. sjálfstætt starfandi einstaklingur hafi ekki getað sinnt vinnu að öllu leyti eða hluta þaðan sem hann sætti sóttkví,
- c. önnur atvik hafi ekki staðið í vegi fyrir því að sjálfstætt starfandi einstaklingur hafi getað unnið störf sín,
- d. sjálfstætt starfandi einstaklingur sé með opinn rekstur auk þess að hafa staðið í skilum á greiðslu tryggingagjalds og staðgreiðslu skatts af reiknuðu endurgjaldi samkvæmt ákvörðun skattyfirvalda a.m.k. þrjá mánuði á undanfarandi fjórum mánuðum fyrir umsóknardag.

8. gr.

Fjárhæð greiðslna vegna sjálfstætt starfandi einstaklinga.

Greiðsla til sjálfstætt starfandi einstaklings sem sætir sóttkví skal taka mið af 80% af mánaðarlegum meðaltekjum hans. Til að finna meðaltekjur sjálfstætt starfandi einstaklings skal taka mið af meðaltali reiknaðs endurgjalds sem greitt hefur verið tryggingagjald af og skal miða við tekjuárið 2019. Til að finna út fjárhæð greiðslna fyrir hvern dag skal miða við 30 daga í mánuði.

Þrátt fyrir 1. mgr. geta greiðslur aldrei verið hærrí en 633.000 kr. miðað við heilan almanaksmánuð. Hámarkgreiðslur fyrir hvern dag sem sjálfstætt starfandi einstaklingur sætir sóttkví nema 21.100 kr.

9. gr.

Umsóknir um greiðslur.

Í umsókn um greiðslu skal tilgreina þá einstaklinga sem sótt er um greiðslu fyrir og þá daga sem þeir lögðu niður störf sökum þess að þeim var gert að sæta sóttkví skv. a. lið 5. gr. Umsókn skal vera skrifleg og henni skulu fylgja fullnægjandi gögn og upplýsingar að mati Vinnumálastofnunar svo unnt sé að taka afstöðu til þess hvort skilyrði laganna fyrir greiðslu séu uppfyllt, þ.m.t. afrit af fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda um að viðkomandi skuli sæta sóttkví, ákvörðun um samkomubann og skipulag skólustarfs og launaseðla fyrir þann almanaksmánuð sem forfallsóttkví stóðu yfir sem og undanfarandi almanaksmánuð.

Umsóknir skulu afgreiddar þegar allar nauðsynlegar upplýsingar og gögn hafa borist. Vinnumálastofnun er heimilt að synja umsókn um greiðslu hafi nauðsynlegar upplýsingar og gögn ekki borist innan 45 daga frá þeim degi er umsóknin barst stofnuninni.

Umsóknir um greiðslur samkvæmt lögum þessum skulu berast Vinnumálastofnun í síðasta lagi 1. júlí 2020. Hafi umsókn ekki borist fyrir það tímamark fellur réttur til greiðslu niður.

10. gr.

Heimild til upplýsingaöflunar.

Vinnumálastofnun er heimilt að afla upplýsinga frá Skattinum, Tryggingastofnun ríkisins, Sjúkratryggingum Íslands, embætti landlæknis, hlutaðeigandi atvinnurekendum, stéttarfélögum og heildarsamtökum stéttarfélaganna sem nauðsynlegar eru til að unnt sé að framfylgja lögum þessum og ber framangreindum aðilum að veita stofnunni þær upplýsingar sem hún óskar eftir, enda búi þeir yfir þeim. Hið sama á við um öflun nauðsynlegra upplýsinga frá launamönnum og sjálfstætt starfandi einstaklingum sem hafa þurft að leggja niður störf í sóttkví.

11. gr.

Ósamrýmanlegar greiðslur.

Skilyrði greiðslna samkvæmt lögum þessum teljast ekki uppfyllt njóti launamaður eða sjálfstætt starfandi einstaklingur slysadagpeninga samkvæmt lögum um slysatryggingar almennatrygginga, sjúkradagpeninga samkvæmt lögum um sjúkratryggingar, endurhæfingarlífeyris samkvæmt lögum um félagslega aðstoð eða greiðslna úr sjúkrasjóðum stéttarfélaganna sem koma til vegna óvinnufærni að fullu eða vegna umönnunar barna á sama tímabili. Sama á við njóti launamaður eða sjálfstætt starfandi einstaklingur greiðslna úr Fæðingarorlofssjóði samkvæmt lögum um fæðingar- og foreldraorlof eða Atvinnuleysisstryggingasjóði samkvæmt lögum um atvinnuleysisstryggingar.

12. gr.

Leiðrétting á greiðslum.

Atvinnurekandi, launamaður eða sjálfstætt starfandi einstaklingur sem lætur hjá líða að veita nauðsynlegar upplýsingar um það sem kann að hafa áhrif á rétt hans samkvæmt lögum þessum á ekki rétt á greiðslu.

Hafi umsækjandi fengið hærri greiðslur en hann átti rétt á eða fengið greiðslur fyrir tímabil sem skilyrði laganna voru ekki uppfyllt ber honum að endurgreiða þá fjárhæð sem ofgreidd var.

Ákvarðanir Vinnumálastofnunar um endurkröfu á ofgreiðslum til umsækjenda eru aðfararhæfar.

13. gr.

Málskot.

Stjórnvaldsákvarðanir Vinnumálastofnunar samkvæmt lögum þessum sæta kæru til úrskurðarnefndar velferðarmála. Úrskurðir úrskurðarnefndarinnar um endurkröfu á ofgreiðslum samkvæmt lögum þessum eru aðfararhæfir. Um málsmeðferð hjá nefndinni fer samkvæmt ákvæðum laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Úrskurðir úrskurðarnefndar velferðarmála á grundvelli laga þessara eru endanlegir á stjórnslustigi og verður ekki skotið til æðra stjórnvalds.

14. gr.

Reglugerðarheimild.

Ráðherra er heimilt að kveða á um nánari framkvæmd laga þessa í reglugerð, þ.m.t. um málsmeðferð framkvæmdaraðila.

15. gr.

Gildistaka.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð með breytingum.

Frá því vinna hófst við gerða frumvarpsins hefur verið sett á tímabundið samkomubann. Af þeim ástæðum hefur orðið alvarleg röskun á skólastarfi þannig að nemendum er gert að sækja ekki skóla tiltekna daga eða tiltekna stundir dagsins. Í augum liggur uppi, að margir foreldrar geta ekki komið við gæslu barna sinna og heilbrigðisyfirvöld hafa hvatt til þess að samgangur barna og eldri kynslóða, afa og ömmu, verði takmörkuð til verndar þeim síðarnefndu. Samkomubann yfirvalda getur þannig haft sömu beinu áhrifin á launafólk eins og sóttkví þess sjálfs. Jafnframt gerði frumvarpið ekki ráð fyrir þeirri stöðu að barn þurfi að sæta sóttkví en ekki foreldri en við þær aðstæður þegar um yngri börn er að ræða eru öldungis þær sömu og ef foreldrið sjálf þarf að sæta sóttkví. Lagt er til að notuð verði sömu viðmið um aldur barna eins og gert er í kjarasamningum þ.e. 13 ára og yngri.

Heilbrigðisyfirvöld leggja mikla áherslu á að smit nái ekki til viðkvæmra hópa. Sá hópur sætir ekki sóttkví skv. fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda en brýnt að haga lögum þannig að úrræði frumvarpsins nái einnig til þeirra.

Samhliða þessu frumvarpi liggur fyrir alþingi frumvarp til breytinga á lögum um atvinnuleysisstryggingar þar sem mælt er fyrir um hlutabætur á móti launum. Við þær aðstæður geta laun lækkað. Hafi launamaður samþykkt skert starfshlutfall á grundvelli þeirra laga og sætt lækun launa af þeim ástæðum er lagt til að miðað verði við þann launamánuð sem á undan skertu starfshlutfalli fór, líkt og t.d. á við um fæðingarorlof.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er lagt fram í ljósi breyttra aðstæðna á vinnumarkaði þar sem mikil óvissa ríkir vegna kórónuveiru (SARS-CoV-2) sem veldur COVID-19-sjúkdómnum. Ljóst þykir að veirufaraldurinn COVID-19 komi til með að hafa bein áhrif hér á landi, m.a. á atvinnulífið og stöðu ríkissjóðs.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Með sameiginlegri yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar, Alþýðusambands Íslands og Samtaka atvinnulífsins, sem undirrituð var 5. mars 2020, náðist sátt um samfélagslega nauðsyn þess að hægja á útbreiðslu COVID-19-veirunnar. Í yfirlýsingunni kom fram að ríkisstjórn Íslands, Samtök atvinnulífsins og Alþýðusamband Íslands væru sammála um nauðsyn þess að hægja á útbreiðslu COVID-19-veirunnar. Vitað sé að veiran er meira smitandi en hefðbundin influensa og að bóluefni er ekki fyrir hendi. Veiran og aðgerðir gegn henni hafi þegar haft áhrif á vinnumarkaðinn og samfélagið allt og að búast megi við að þau áhrif muni aukast. Í yfirlýsingunni kemur jafnframt fram að markmið sóttvarna sé að hægja á útbreiðslu veirunnar, vernda viðkvæma hópa fyrir smiti og draga úr álagi á heilbrigðiskerfið og innviði samfélagsins á meðan veiran gengur yfir. Sóttkví sé mikilvægt úrræði í þessu skyni og er því beint til fólks, sem af ýmsum ástæðum má ætla að sé í verulegri hættu að smitast eða smita aðra, að það virði fyrir mæli heilbrigðisyfirvalda um að dvelja í sóttkví. Þá kemur fram í yfirlýsingunni að ákvörðun um sóttkví sé tekin með hagsmuni heildarinnar í huga og því mikilvægt að einstaklingar geti fylgt fyrirmælum heilbrigðisyfirvalda um að fara í sóttkví án þess að hafa áhyggjur af afkomu sinni.